

Deaf in the Picture
een verslag

Deaf in the Picture

Hoe bepaal je de mate van succes van een filmfestival als *Deaf in the Picture*, een evenement dat in deze vorm niet eerder in ons land heeft plaatsgevonden?

Aan de hand van de kwantiteit en kwaliteit van de bezoekers? Met zo'n 1.500 bezoekers zijn we niet ontevreden. Daaronder bevonden zich tientallen buitenlandse bezoekers (onder wie naar verluidt minstens twintig Belgen), onder wie tien officiële festivalgasten: de dove film- en televisiemakers Lévent Beskardes (Frankrijk), Bernard Bragg (Amerika), Cornelis Mehlum (Noorwegen), Louis Neethling (Engeland), Terry Riley (Engeland), Daniele Le Rose (Italië), Ramon Woolfe (Engeland), de Franse dove ster-actrice Emmanuelle Laborit, de horende Britse filmmaker Matt Hulse en de eveneens horend-Britse Lucy Franklin, medewerkster van de Brise dovenorganisatie BDA.

Aan de hand van de media-belangstelling voor dit betrekkelijk curieuze festival? Die belangstelling was ook bemoedigend, al bleven de meer substantiële stukken beperkt tot de kolommen van de dovenvakbladen *Woord & Gebaar* en het Vlaamse *Dovennieuws*. Beide verhalen zijn opgenomen in de Knipsels-bijlage.

Of mogen we het welslagen van *Deaf in the Picture* ophangen aan de aanwezigheid van de Amsterdamse cultuurwethouder Hannah Belliot, die in haar openingstoespraak trefzeker verontwaardigd inging op de volstrekte ontoegankelijkheid voor doven van Nederlandse speelfilms in de bioscoop of op DVD? De wethouder kondigde bij deze gelegenheid overigens voorzichtigjes aan dat de nieuwsbulletins van de Amsterdamse tv-zender AT5 binnen afzienbare tijd zullen worden voorzien van ondertiteling.

Als we alleen op onszelf af mogen gaan, dan kunnen we *Deaf in the Picture* een geslaagd festival noemen.

Van 10 tot en met 13 april werden vijftig speelfilms, documentaires en korte films van en over doven vertoond. Daaronder bevonden zich 36 producties die nooit eerder in Nederland te zien waren geweest. Zij werden speciaal voor het festival naar ons land gehaald.

Tot de speelfilms die tijdens het festival hun Nederlandse première beleefden behoorden *Breaking the Silence / Piao liang ma ma* (Zhou Sun, 1999, China), *I Love You / Oe* (Yutaka Osawa & Akihiro Yonaiyami, 1999, Japan), *Königskinder* (Lutz Gregor, 2000, Duitsland) en *Sur mes lèvres* (Jacques Audiard, 2001, Frankrijk). Laatstgenoemde film kreeg na het festival een regulier bioscooproulement.

Tot de oudere festivalfilms behoorden speelfilmklassiekers als *Children of a Lesser God* (Randa Haines, 1986, VS), *Johnny Belinda* (Jean Negulesco, 1948, VS) en *The Miracle Worker* (Arthur Penn, 1962, VS) en de vermaarde documentaire *Le pays des sourds* (Nicolas Philibert, 1994, Frankrijk).

Onder het motto New Deaf Cinema vertoonde *Deaf in the Picture*, bij wijze van officieus "hoofdprogramma", een selectie korte films van dove filmmakers. Wordt in de gangbare cinema de beeldvorming van doven uitsluitend door horenden gedefinieerd, in deze korte films hebben doven het heft in eigen hand genomen. Zij laten zien hoe zij zichzelf zien en hoe zij de (horende) wereld ervaren. De films vormen een strijdbaar, soms zelfs revolutionair alternatief voor het gebruikelijke beeld van doven.

Deaf in the Picture hinkte doelbewust op twee gedachten. Het festival wilde enerzijds een tot reflectie uitnodigend overzicht bieden van historische en contemporaine beeldvorming van doven en gebarentaal in film en op video. Anderzijds wilde het festival een internationaal

ontmoetingspunt en inspiratie- en broeinest zijn voor dove filmmakers die in de afgelopen jaren "dove alternatieven" bieden voor de van oudsher "horende" film- en videoindustrie. Deze New Deaf Cinema is nog "een teer plantje", zo werd menigmaal gesignaleerd. En ze zijn al helemaal niet onder één verhaalinhoudelijke of esthetische noemer te brengen, zo werd duidelijk uit het Grote Debat aan het slot van het festival. Een uitgebreide weergave van dat Debat is als bijlage in dit verslag opgenomen.

Een bijzondere bijdrage aan het Deaf Cinema-programma werd geleverd door het zogeheten Jeugdprogramma: een vijftal door Nederlandse dove jongeren vervaardigde video's. De zaterdagmiddag waarop deze video's van commentaar werden voorzien door de buitenlandse festivalgasten, kan tot de hoogtepunten van het festival worden gerekend.

Enkele conclusies lijken vooralsnog verantwoord.

1. *Deaf in the Picture* voldeed als moment van reflectie op de beeldvorming van doven in film en op televisie.
2. *Deaf in the Picture* baarde opzien als etalage van werk van dove filmmakers.
3. *Deaf in the Picture* voorzag in de grote behoefte aan een internationaal ontmoetingspunt voor dove filmmakers.
4. Zo'n ontmoetingspunt zou jaarlijks georganiseerd moeten worden. Gezien het relatief geringe aanbod zou *Deaf in the Picture* een reizend festival moeten worden, bijvoorbeeld langs Londen, Parijs, Amsterdam en Kopenhagen. Elk van deze steden zou dan om de vier jaar een substantieel programma kunnen presenteren, terwijl de internationale clan van dove filmmakers beschikt over een jaarlijks terugkerend moment van ontmoeting en bezinning. Plannen voor een dergelijke opzet zijn momenteel in ontwikkeling.

Deaf in the Picture had plaats in bioscoop Het Ketelhuis, restaurant Kantine West en het speciaal voor deze gelegenheid ingerichte Machinegebouw op het Amsterdamse Westergasfabriekterrein. Een deel van het programma was tegelijkertijd te zien in Cinemec in Ede (nabij het dovenbejaardentehuis De Gelderhorst) en Images in Groningen (nabij het doveninstituut Guyot).

Alle filmvoorstellingen van *Deaf in the Picture* waren met behulp van lichtkrant-ondertiteling, gebarentaaltolken en ringleiding toegankelijk voor zowel horenden als slechthorenden en doven.

Het festival was het resultaat van een unieke samenwerking tussen Handtheater, het theaergezelschap dat tweetalige voorstellingen maakt in de Nederlandse Geberentaal en het gesproken Nedelands, en bioscoop Het Ketelhuis, normaal gesproken gespecialiseerd in Nederlandse film & televisie.

De publiciteit is gerealiseerd via persberichten naar de conventionele media, advertenties in de filmbladen de Filmkrant en Skrien, via direct mail naar zo'n 6.000 personen en instanties binnen de Nederlandse dovengemeenschap e.o. en via een speciale bijlage bij het dovenblad Woord & Gebaar (oplage 2.200).

De ansichtkaart en het programmaboekje zijn als bijlage opgenomen in dit verslag.

Zoals uit bijgesloten exploitatie-overzicht blijkt, wijkt het resultaat niet fundamenteel af van de laatste gehanteerde, ten behoeve van het ministerie van OCenW opgestelde begroting.

Stichting Handtheater, Wouter Overgaauw
Stichting Het Ketelhuis, Alex de Ronde

Amsterdam, juli 2003.